

TEEJUHT OLÜMPIA SÜDAMESSE

Kalle Voolaid

Tartu-Ateena-Olümpia 2017

Selleks, et kõik ausalt ära rääkida...

- Kuidas tekkis kreeklastel mõte mängu korraldada
- Kuidas see mõte tänapäeva kandus
- Kuidas sündisid nüüdisaegsed olümpiamängud
- Mida Pierre de Coubertin tegelikult tahtis

See ongi Sinu teekond Olümpia südamesse!

Kreeka mütoloogia

- Võitluslik vaim
- Soov olla kõiges esimene
- Üliinimlik pingutus, kangelastegu

Vana-Kreeka kasvatus lähtus jumalate eeskujust. Nende mütoloogias domineerinud võistlusvaim ja kangelasteod panid paika ka kasvatusalused.

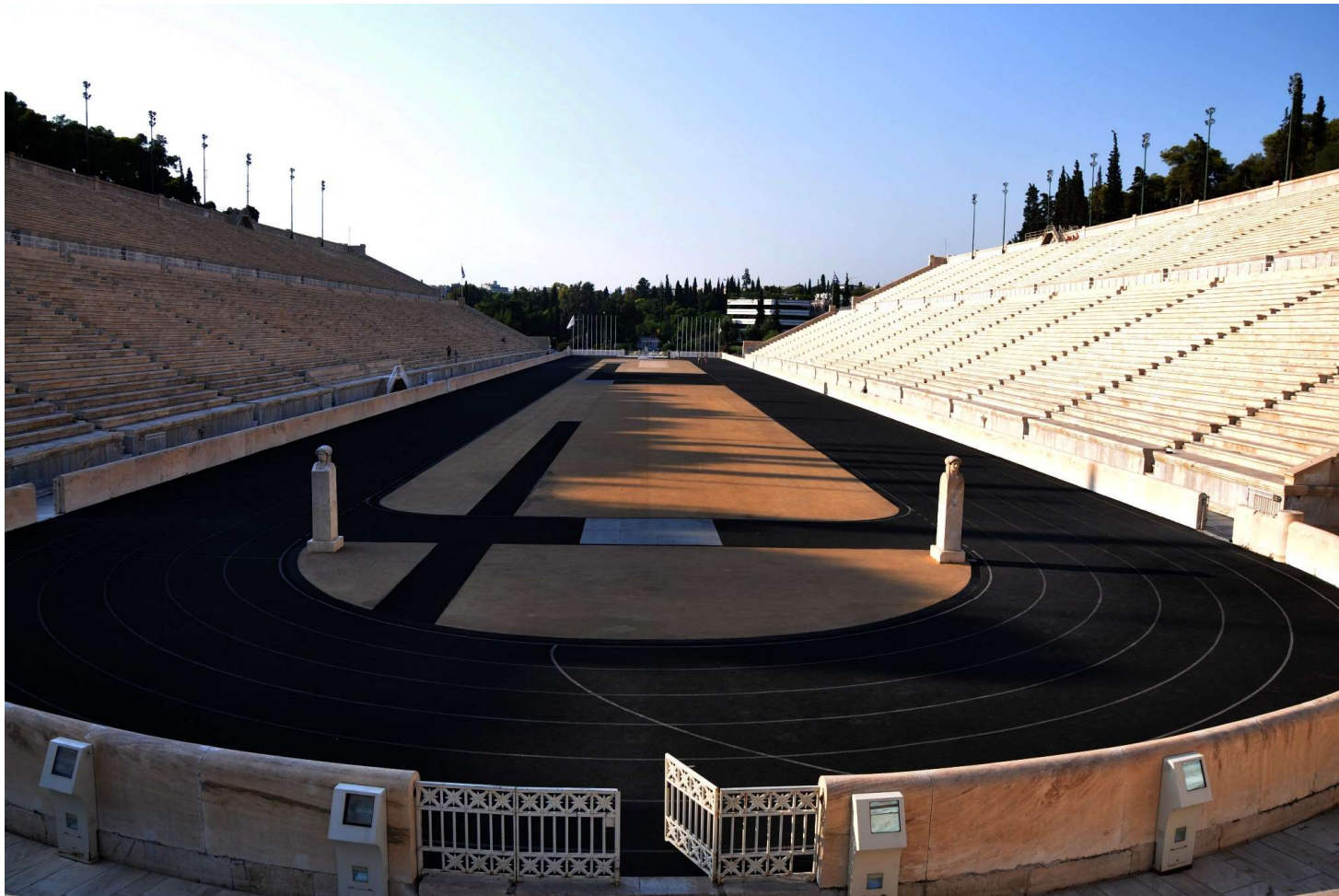
Ideaalsai valem: täiuslik inimene = täiuslik vaim + täiuslik keha.

See on Achilles. Trooja sõjas oma suurima kuulsuse hetkel langenud kangelane Achilles oli muistse Kreeka noorte kasvatusel ideaaleeskuju.

Antiikne Olümpia. Staadion (2006)

Ateena
marmorstaadion

Renessanss tõi kaasa muistsete kreeklaste maailma taasavastamise. Uuesti vaimustuti ka olümpiaideest ja esimesed teadaolevad nüüdisaegsed olümpiamängud – Cotswold Olimpicks Games – said teoks 1612. aastal Inglismaal

**Tööstuslik pööre tõi 19. sajandil kaasa nüüdisaegse spordi sünni.
Arenes ka olümpiaidee.**

Inglismaal levis *muscular christianity* põhimõte. Usuti, et "musklis kristlased" suudavad elus hoida vanu rüütellikke tavasid, kaitsta nõrgemaid ja täita kõikvõimalikke jumala poolt inimkonna ette seatud eesmärgid. Oma põhimõtete edendamisel sai *muscular christianity* suurt abi spordis, eeskätt meeskondlikes mängudes leiduvatest väärtustest.

Levis *Fair Play* vaim. Oluline ei olnud mitte võita, vaid mängust osa võtta, üles näidates vahvust ja hoides ülal võistkonnavaimu. Algse *Fair Play* koodeksi aluspõhimõtted olidki mäng mängu pärast, nauding sellest tegevusest, emotsioonide talitsemine, võrdsed võimalused kõigile osalejatele, reeglite austamine, vastasest lugu pidamine.

Samal ajal puhkes Kreekas rahvuslik eneseteadvuse puhang. Kreeka iseseisvumissõjad Türgi vastu leidsid toetust kogu Euroopas ja tõid muuhulgas kaasa veelgi tugevama antiikkultuuri idealiseerimise.

Paljud Euroopa intellektuaalid-filhellenid ja jõukad romantikud eesotsas kuulsa lord Byroniga suundusid, relv käes, vaba Kreeka eest sõdima.

Uuesti kerkis ka idee Kreeka olümpiamängude idee. Tänu jõukale kreeklasele Evangelos Zappasele said need mängud lõpuks ka teoks. Kokku toimusid neljad Zappase mängud: 1859; 1870; 1875 ja 1888.

Paralleelselt arenes tugev
olümpialiikumine ka Inglismaal.

I olümpiamängud – London 1866

II olümpiamängud – Birmingham 1867

III olümpiamängud – Wellington 1868

IV olümpiamängud Wenlock 1874

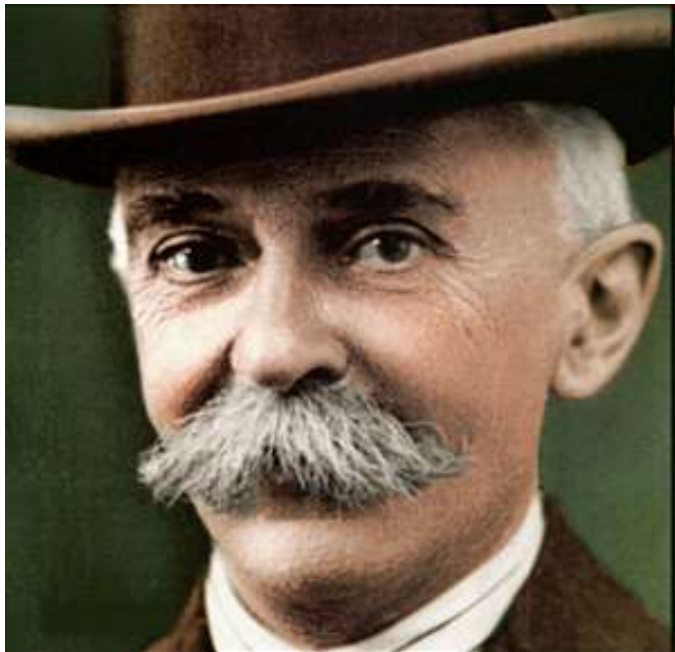
V olümpiamängud Shrewsbury 1877

VI olümpiamängud Hadley 1883

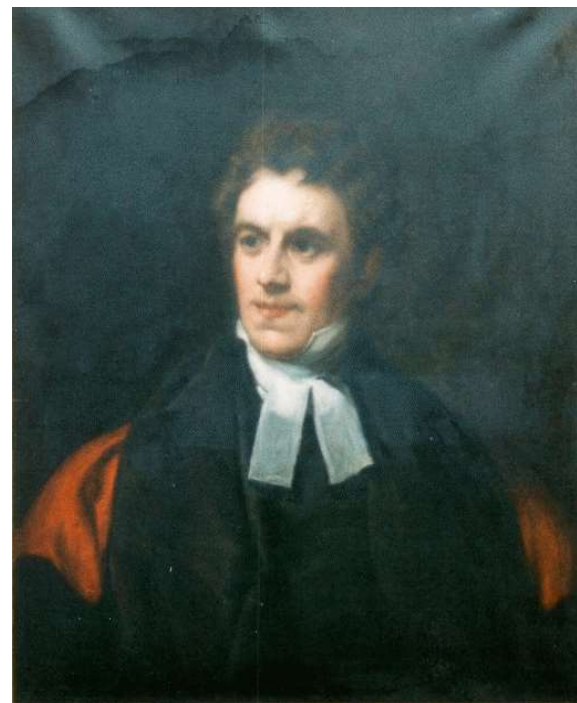
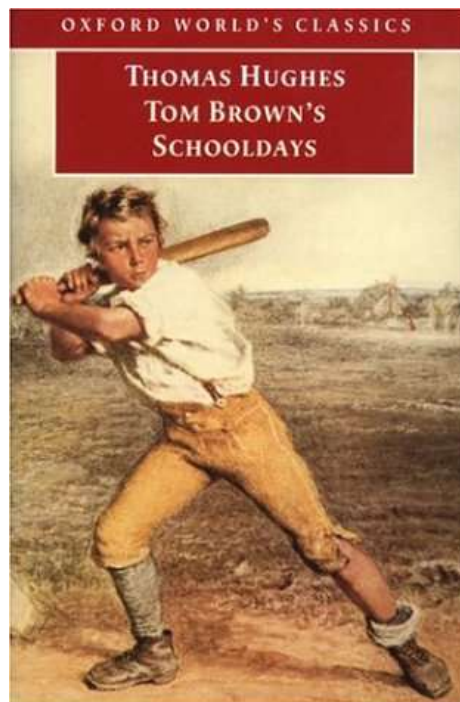

Spordis algasid rahvusvahelise koostöö otsingud. Kui esialgu tundus, et koostöö on võimalik vaid ühises keeleruumis, siis 19. sajandi lõpul oli see olukord muutumas. 1880. aastad tõid kaasa tulemusele orienteerituse, sporti haaras võitmise ja rekordipüstitamise vajadus. Arenesid varustuse tootmine ja treeningmetoodika, ehititati uusi ja suuremaid areene, tekkis spordiajakirjandus.

1880. aastate lõpul astus areenile entusiastlik prantsuse haritlane Pierre de Coubertin. Olles jõuline haridusreformaator Prantsusmaal, soovis ta viia oma ideed rahvusvahelisele tasandile ja näidata, et sport on hea võimalus pakkuda head haridust.

Oma ideed kujundas Coubertin inglise hariduse põhjal, idealiseerides sealset Rugby kooli juhtinud Thomas Arnoldit, uskudes, et see oligi nii muscular christianity sünnipaiku kui ühtlasi kool, mis taasühendas vaimse tegevuse ja sportliku tegevuse. Coubertin: "Arnold jätkas kreeklaste tööd sellest kohast, kus kuri saatus selle katkestas. [...] Rugby kooli võib pidada Inglismaa uute kasvatusviiside lähtepunktiks."

Coubertini eestvõttel toimus 1894. aastal Pariisis olümpiakongress, kus lepidi kokku olümpiamängude algamine ja valiti I Rahvusvahelise Olümpiakomitee koosseis. Pildil ROK-i liikmeid Ateenas 1896: (vasakult) Willibald Gebhardt, Pierre de Coubertin, Jiri Guth, Demetrios Vikelas, Ferenc Kemény, Aleksei Butovski, Viktor Balck

I OM pidi toimuma Ateenas 1896. Kreeka rahvas võttis selle idee vastu suure rõõmuga, ent valitsus jäi vaoshoituks. Oli ju peaminister Trikoupis alles 1893. aastal kuulutanud, et Kreeka riik on maksejõuetu. Olukord lahenes, kui asjale pani õla alla Kreeka kroonprints Konstantin.

Finantstuge saadi lisaks ka
arvukatelt eratoetajatelt,
olulisimana seejuures
Aleksandrias elanud kreeklaselt
George Averofilt - 920 000
kulddrahmi. Lisaks lasti käibele
erilised olümpiamargid, paisati
müüki mälestusmedalid ja
loodeti suurele piletitulule.

Averofi kuju staadioni
esisel väljakul Ateenas

Mängudeks peaareeniks oli marmorstaadion

Hotel Grande Bretagne majutas Ateena 1896 OM ajal ROK-i liikmeid ja kohalolnud ajakirjanikke, olles nii esimeseks olümpia pressikeskuseks

Osalema kogunes sportlasi 12 riigist:
Austraalia; Austria; Bulgaaria; Kreeka;
Prantsusmaa; Rootsi; Saksamaa;
Suurbritannia; Šveits; Taani; Ungari; USA.
Enamus välismaa sportlasi saabus oma kulu
ja kirjadega ning omal initsiatiivil, võistluseks
ülesandmine toimus juhuslikult ning alles
kohapeal.

Esimeseks nüüdisaegseks olümpiavõitjaks
tuli kolmikhüppe võitnud ameeriklane James
Connolly (pildil).

Sport oli alles noor: 100 m start Ateenas 1896

Prantsuse ratturid Léon Flameng ja Paul Masson võitsid kahepeale 6 medalit. Flameng sai I, II ja III koha ning Masson kolm esikohta

Sakslane Hermann Weingartner võitis kaks esikohta võimlemises

Hermann Lerchenbaum – Eesti oma mees Ateenas

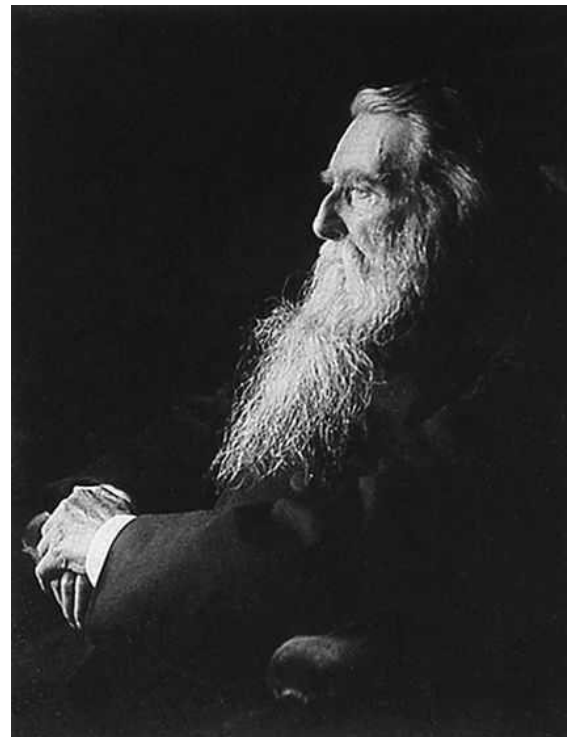
Kui uskuda 1936. aasta Eesti Spordilehte, siis ei jäänud Ateenas väga kaugele ka esimese eestlase olümpiastart. Nimelt olevat koos Pireuse reidil ankurdunud USA sõjalaevaga kohapeal viibinud ka üks vandersell Eestist – Valgamaalt Keenist pärit Hermann Lerchenbaum.

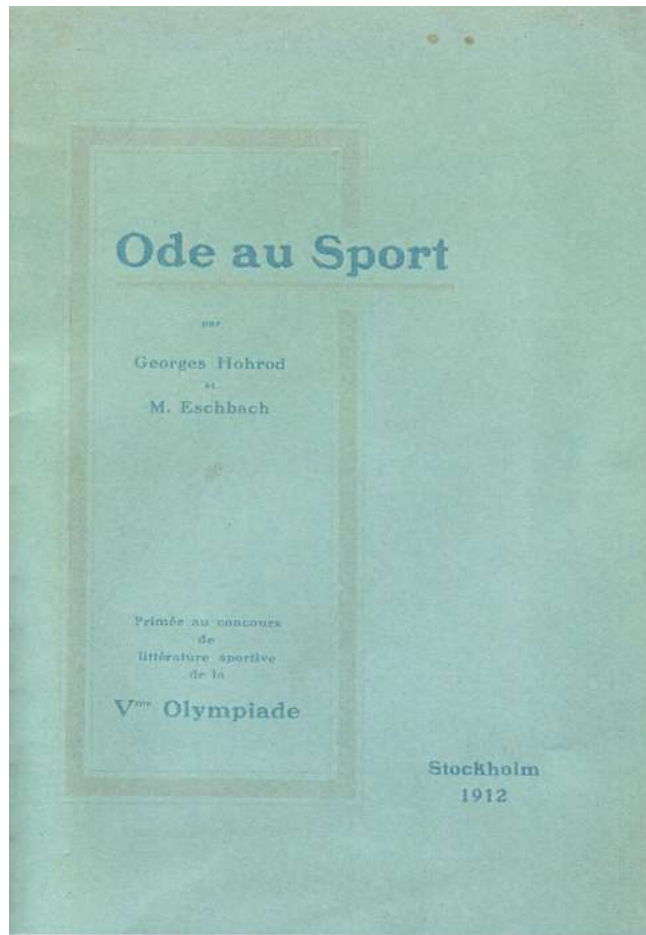
Kirev elutee oli Hermannist meremehe teinud ja siis Ameerikasse paisanud. Laevastiku madrusena sattus ta suurde spordivaimustusse ja kui nende laev olümpiapäevil Pireuse sadamas viibis, külastas Lerchenbaum koos teiste USA meremeestega rohkesti olümpiavõistlusi. Muuhulgas olnud neil plaan oma meeskonnaga sõudmisvõistlustel kaasa teha. Paraku, nagu nüüd tagantjärele teada, jäid sõudmisvõistlused Ateena mängudel eeskätt tormise mere tõttu pidamata.

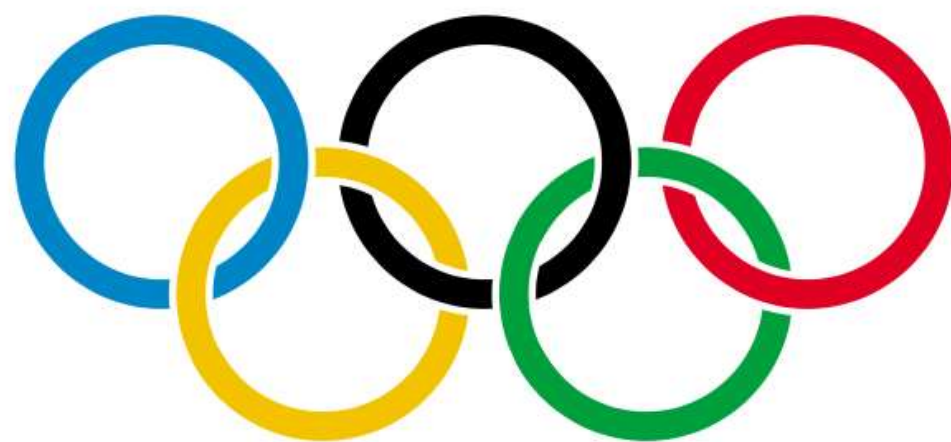

Lerchenbaum ja
Louis (Berliin 1936)

Olümpiaidee elavdamiseks pakkus
Coubertin välja idee tuua
mängude programmi
kunstikonkursid (arhitektuur,
skulptuur, maalikunst, kirjandus ja
muusika). Selle idee juures oli teda
mõjutanud Inglise kirjanik, mõtleja
ja kunstikriitik John Ruskin, kes
rõhutas oma töödes looduse,
eetilise alge ja siira tunde tähtsust.

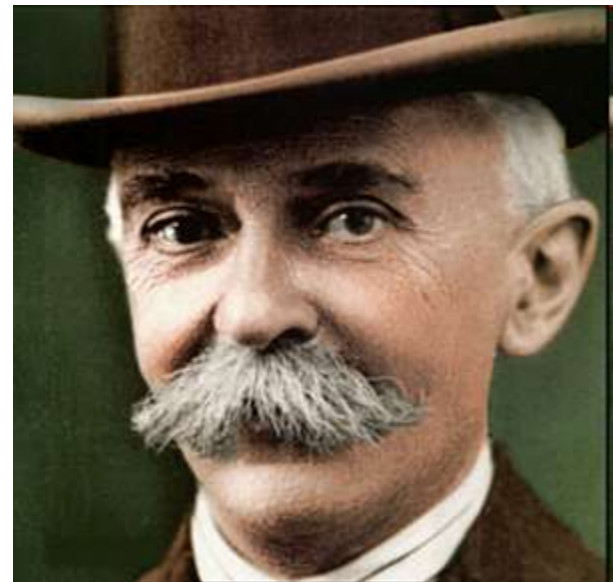

Coubertini arvates pidid olümpiarõngaste värvid olema universaalsed: "Embleem, mis valiti 1914. aasta maailmakongressi illustreerima ja esitlema [...], on hakanud mitmesugustel eeldokumentidel kasutust leidma. [...] Need viis rõngast esindavad viit nüüdseks olümpismile võidetud maailmaosa, [...] kusjuures selliselt kombineeritud kuus värvi esitlevad eranditult kõigi maade värve. Rootsi kollane ja sinine, Kreeka sinine ja valge, Prantsuse trikoloori värvid, olemas on Inglismaa, Ameerika Ühendriigid, Saksamaa, Belgia, Itaalia ja Ungari ning ka Hispaania kollane ja punane, nagu Brasiilia ja Austraalia uuenduslikud lipud ja muistne Jaapan ning modernne Hiina. See on tõesti rahvusvaheline embleem. See on mõeldud lipuna kasutamiseks ja lipu väljanägemine on täiuslik. See on kerge ja veetlev ning seda on nauding tuules lehvimas vaadata. Selle tähendus on suuresti sümboolne."

“Olümpiamänge kiputakse MM-võistlustega segi ajama. Nende edukust mõõdetakse püstitatud rekordites, kärbitud sekundites, lisatud sentimeetrites. Olümpiamängud on korraga nii rohkem kui ka vähem kui maailmameistrivõistlused. Need on haridussündmus, mis peab keskenduma, nagu antiikajal, nooruse kultusele, inimeste kollektiivsele mõtlemisele. Mängude edukust saab mõõta nende tegudega, mis sellele mõtlemisele tuginevad.”

Rahvusvaheline Olümpiaakadeemia

Coubertini idee kohaselt tulnuks luua eraldi institutsioon, mis tegeleks olümpialiikumise intellektuaalsete ja pedagoogiliste väärtustega. Ettepaneku erilise olümpia-uuringute keskuse loomiseks tegi ta veel 1937. aastal. 1938. aastal pärast Coubertini surma loodigi Saksamaal selle idee järgi Rahvusvaheline Olümpiainstituut, mida asus juhtima Carl Diem. Mõni aeg hiljem jõudsid Diem ja tema Kreeka mõttekaaslane Jean Ketseas järgmise sammuni – tuleb luua Rahvusvaheline Olümpiaakadeemia ja selle keskus peab olema Kreekas.

Rahvusvaheline Olümpiaakadeemia

Pierre de Coubertini ideed üldistatult

Spordi seondumine kultuuriga.

Inimese kasvatamine.

Rahumeelsus.

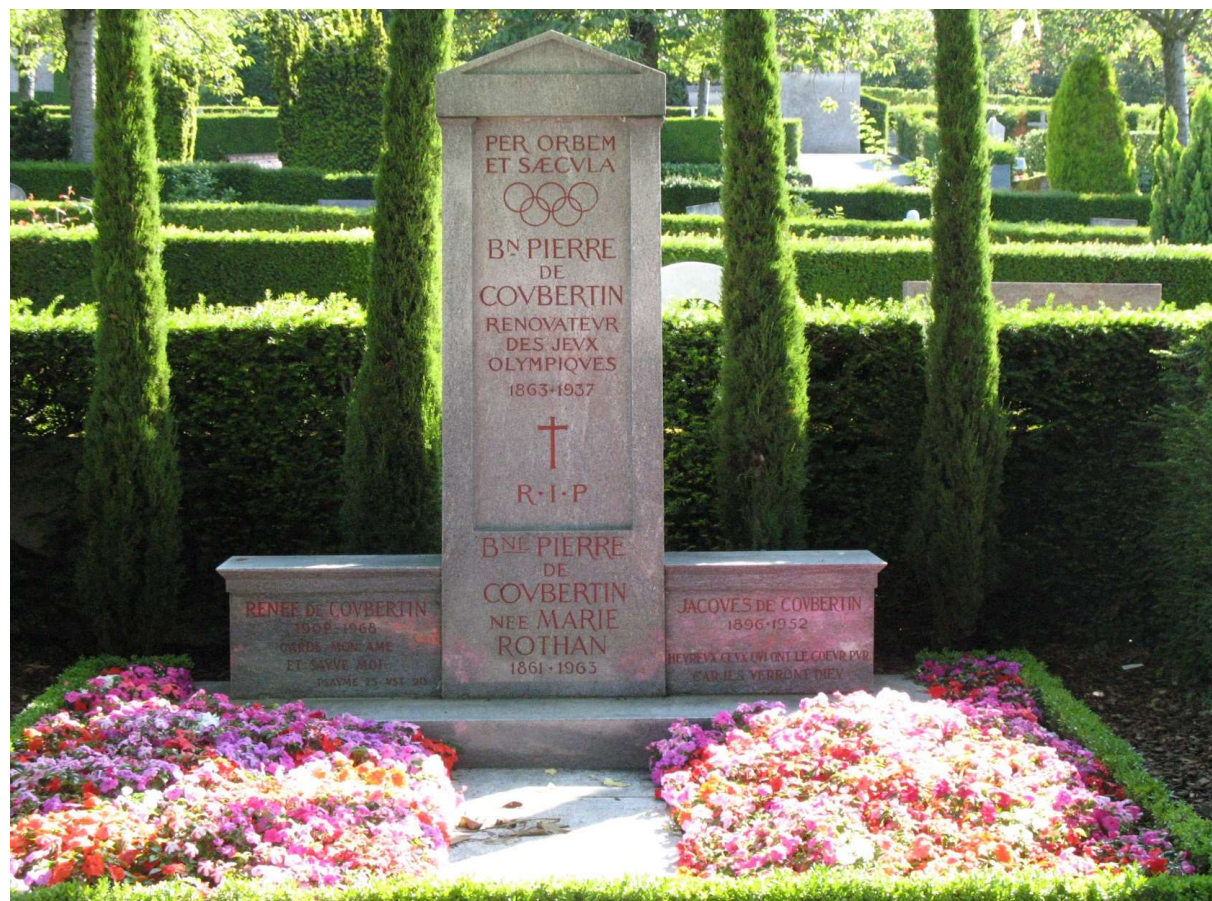

*1927. aasta kevadel viibis
Coubertin Kreeka valitsuse
kutsel Ateenas, kus pidas
loengu teemal "Antiikse
Kreeka gümnaasiumi
taaselustamine". Ta külastas
ka Olümpiat ja osales Altise
sissepääsu juures samba
avamisel, millega mälestati
olümpiamängude
taaselustamist. Hiljem sai
sellest uues asupaigas tema
mälestussammas.*

Pierre de Coubertini südame matmise tseremoonia 26. märtsil 1938.
Patrase skautide saatel kohale toodud urni matmisel osalesid teiste
seas ROK president Henri de Baillet-Latour, Kreeka kroonprints Paul
(kes asetaski urni selle viimsesse puhkepaika) ning mitmed
välisdiplomaadid ja ametiisikud

Coubertini haud Lausanne'is

Coubertin Lausanne'i olümpiamuuseumi tagahoovis

Täna tähelepanu eest!